Finansutskottets betänkande 1985/86:35

med anledning av förnyad behandling av anslag för budgetåret 1986/87 till statens arbetsgivarverk (prop. 1985/86:100 bil. 9 punkt D 13)

FiU 1985/86:35

SJUNDE HUVUDTITELN

Statens arbetsgivarverk

I *betänkande FiU 1985/86:17 punkt 7* behandlade finansutskottet regeringens förslag i proposition 1985/86:100 bilaga 9 (finansdepartementet) under punkt D 13 Statens arbetsgivarverk (s. 84–85). Utskottet tillstyrkte regeringens förslag och hemställde

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att vid statens arbetsgivarverk inrätta en tjänst för förhandlingschef med beteckningen Cp,

2. att riksdagen till Statens arbetsgivarverk för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 24 696 000 kr.

Vid kammarbehandlingen av betänkandet den 29 april 1986 beslöt riksdagen att återförvisa nämnda punkt till utskottet för ytterligare beredning. Som motiv för återförvisningen anfördes att en motion (1985/86:A742) som remitterats till arbetsmarknadsutskottet med yrkanden beträffande beräkningen av anslaget till Statens arbetsgivarverk inte behandlats av finansutskottet.

Med anledning härav beslöt utskottet den 6 maj 1986 bereda arbetsmarknadsutskottet tillfälle att yttra sig över anslagsförslaget.

Arbetsmarknadsutskottet har med sitt *yttrande* (AU 1985/86:3 y) överlämnat motion 1985/86:A742 yrkandena 2 och 3 till finansutskottet. Yttrandet återfinns som *bilaga* till betänkandet.

I motion 1985/86:A742 av Birgit Friggebo och Kerstin Ekman (fp) hemställs

2. att riksdagen beslutar avskaffa statens förhandlingsråd (FHR),

3. att riksdagen beslutar minska anslaget D 13. Statens arbetsgivarverk med 2 000 000 kr.

Utskottet

Utskottet har tagit upp det återförvisade ärendet till ny behandling. Arbetsmarknadsutskottet har yttrat sig över den i motion A742 yrkande 3 föreslagna anslagsjämkningen. Förslaget avstyrks av arbetsmarknadsutskottet. Med yttrandet överlämnar arbetsmarknadsutskottet också yrkande 2 i samma motion. I detta begärs att riksdagen beslutar att avskaffa statens

1 *Riksdagen 1985/86. 5 saml. Nr 35*

förhandlingsråd (FHR). Detta yrkande avstyrks av arbetsmarknadsutskottet eftersom FHR upphört den 30 juni 1985.

Finansutskottet delar arbetsmarknadsutskottets bedömning och finner ingen anledning att frångå sitt tidigare ställningstagande.

Med hänvisning till vad utskottet anfört i betänkande FiU 1985/86:17 punkt 7 hemställer utskottet

1. att riksdagen bemyndigar regeringen att vid statens arbetsgivarverk inrätta en tjänst för förhandlingschef med beteckningen Cp,
2. att riksdagen avslår motion 1985/86:A742 yrkande 2 om avskaffande av statens förhandlingsråd,
3. att riksdagen med bifall till proposition 1985/86:100 bilaga 9 punkt D 13 moment 2 och med avslag på motion 1985/86:A742 yrkande 3 till *Statens arbetsgivarverk* för budgetåret 1986/87 anvisar ett förslagsanslag av 24 696 000 kr.

Stockholm den 20 maj 1986

På finansutskottets vägnar

Arne Gadd

Närvarande: Arne Gadd (s), Björn Molin (fp), Roland Sundgren (s), Lars Tobisson (m), Christer Nilsson (s), Nils G. Åsling (c), Rune Rydén (m), Lisbet Calner (s), Lars De Geer (fp), Filip Fridolfsson (m), Arne Andersson i Gamleby (s), Hans Petersson i Hallstahammar (vpk), Hans-Eric Andersson (s), Arne Kjörnsberg (s) och Rolf Kenneryd (c).

Särskilt yttrande

Björn Molin och Lars De Geer (båda fp) anför:

I motion A742 krävs att informations- och förhandlingsverksamheten (MBL) i regeringskansliet bör begränsas. Detta understryks också i ett särskilt yttrande till arbetsmarknadsutskottets yttrande till finansutskottet.

Vi delar uppfattningen att MBL i regeringskansliet bör begränsas. Detta skulle innebära en minskad arbetsbelastning för statens arbetsgivarverk i arbetet med dessa frågor och sålunda möjliggöra en motsvarande neddragning av anslaget till verket.

Eftersom arbetsmarknadsutskottet beslutat behandla motion A742 först under hösten 1986 finns det inte förutsättningar att nu genomföra den föreslagna förändringen av MBL i regeringskansliet och därmed minska anslaget.

Arbetsmarknadsutskottets yttrande 1985/86:3 y

om anslag till statens arbetsgivarverk

Till finansutskottet

I betänkande FiU 1985/86:17 har finansutskottet behandlat bl. a. regeringens framställning om anslag för budgetåret 1986/87 till statens arbetsgivarverk. Sedan betänkandet på denna punkt återförvisats för ytterligare beredning har arbetsmarknadsutskottet beretts tillfälle att yttra sig över det aktuella förslaget till anslag.

Som motiv för återförvisning av ärendet har anförts att en till arbetsmarknadsutskottet remitterad motion innehåller yrkanden om beräkningen av anslaget till statens arbetsgivarverk och att dessa yrkanden inte har behandlats av finansutskottet.

Arbetsmarknadsutskottet får med anledning härav anföra följande.

Den åsyftade motionen är 1985/86:A742 av Birgit Friggebo och Kerstin Ekman (fp). I denna yrkas

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna att MBL i regeringskansliet bör reduceras enligt de riktlinjer som anges i motionen,

2. att riksdagen beslutar avskaffa statens förhandlingsråd (FHR),

3. att riksdagen beslutar minska anslaget D 13. Statens arbetsgivarverk med 2 milj. kr.

Ordningen med förhandlingar och information enligt medbestämmandelagen i regeringsärendena har tilldragit sig ett betydande intresse i riksdagen. Den har sålunda tagits upp av konstitutionsutskottet i två granskningsbetänkanden, KU 1978/79:30 resp. 1983/84:30. I det senare betänkandet uttalade sig KU för en omprövning av verksamhetens omfattning och inriktning. Vidare har återkommande framställts motionsyrkanden om begränsningar av denna förhandlings- och informationsverksamhet. Senast har yrkanden av det slaget behandlats av utskottet i betänkande AU 1985/86:6, som avgjordes i kammaren den 10 december 1985. I det betänkandet konstaterade utskottet att arbetsgivarverket fått ett förhandlingsuppdrag i frågan och utskottet framhöll vikten av att förhandlingsarbetet snarast fullföljs.

Samma frågor har därefter i januari i år tagits upp på nytt inte bara i den nyssnämnda motionen A742 utan också i arbetsrättsliga kommittémotioner från moderata samlingspartiet och centerpartiet, 1985/86:A748 resp. 1985/86:A745. I dessa motioner sätts frågan in i ett bredare perspektiv, nämligen medbestämmandelagens tillämpning på hela den offentliga sektorn och avgränsningen av tillämpningen mot den politiska demokratin. Arbetsmark-

nadsutskottet anser att den aktuella frågan om förhandlings- och informationsverksamheten i regeringskansliet liksom tidigare skett bör hanteras i ett sådant större arbetsrättsligt sammanhang och inte som en delfråga i den statliga budgetprocessen. Det är utskottets avsikt att behandla frågan i höst i ett sammanhållet betänkande om medbestämmande i arbetslivet. För en sådan handläggningsordning talar ett ytterligare skäl.

Ordningen för kontakterna enligt medbestämmandelagen i regeringsärenden är närmare reglerad genom olika avtal mellan staten och de statsanställdas organisationer, framför allt 1977 års avtal om viss förhandlingsverksamhet och information och det s. k. tjänstetillsättningsavtalet men också genom bl. a. kommittéavtalet och det statliga medbestämmandeavtalet. Både konstitutionsutskottet och arbetsmarknadsutskottet har, som ovan sagts, förutskickat en omprövning av omfattning och inriktning av den hittillsvarande förhandlings- och informationsverksamheten. Med hänsyn till vad nu sagts bör omprövningen i första hand komma till stånd genom förhandlingar och nya avtal. Detta är också den handlingslinje som ligger bakom regeringens förhandlingsuppdrag till statens arbetsgivarverk.

Vill man inte gå fram förhandlingsvägen eller visar sig denna oframkomlig återstår möjligheten att riksdagen ingriper genom lagstiftning, närmast då genom ändringar i och tillägg till medbestämmandelagen eller lagen om offentlig anställning. Lagstiftningen skulle för att få avsedd effekt behöva innefatta bestämmelser som sätter de ovannämnda avtalen ur kraft. Utskottet anser att det är olämpligt att i rådande läge tillgripa en lagstiftningsåtgärd med sådan innebörd. Man bör först avvakta möjligheterna att nå resultat förhandlingsvägen. Även det nu anförda är skäl för uppskov till hösten med att behandla motionsyrkandena om medbestämmandelagens tillämpning i regeringskansliet.

När det gäller det andra yrkandet i motionen, avskaffande av statens förhandlingsråd, kan kort och gott konstateras att motionärernas önskemål härom redan är uppfyllt. Förhandlingsrådet upphörde nämligen – för övrigt på myndighetens eget förslag – med utgången av juni i förra året. Den förhandlings- och informationsverksamhet förhandlingsrådet svarade för liksom dess personal övertogs av arbetsgivarverket. En viss personalreduktion genomfördes i anslutning till organisationsändringen, bl. a. indrogs tjänsten som generaldirektör.

Arbetsmarknadsutskottet gör sammanfattningsvis följande bedömning.

Den besparing på arbetsgivarverkets anslag som motionärerna vill uppnå förutsätter att förhandlings- och informationsverksamheten avseende regeringsärendena kan bringas att omgående upphöra. Med utskottets ståndpunkt – att riksdagens prövning av den frågan lämpligen bör anstå till i höst – har denna förutsättning för besparingen fallit. Den andra i motionen angivna förutsättningen, att statens förhandlingsråd avskaffas, bygger som nyss påvisats på ett rent misstag om faktiska förhållanden. Motionärerna har därigenom också kommit att förbise att en del av den önskade besparingseffekten redan uppnåtts genom den personalreduktion som skedde när förhandlingsrådet upphörde. Dessutom framgår det inte av motionen i vad mån den föreslagna anslagsnedskärningen lämnar utrymme för uppsägningslöner och andra personalavvecklingskostnader enligt anställningsskyddsla-

gen och det statliga trygghetsavtalet för den personal vid arbetsgivarverket som skulle bli övertalig vid genomförande av motionens förslag.

Med det anförda överlämnas yrkande 3 i motion 1985/86:A742 till finansutskottet för handläggning. Yrkandet avstyrks på de ovan angivna skälen. Det synes lämpligt att yrkande 2 i samma motion handläggs samtidigt varför även det yrkandet överlämnas till finansutskottet. Det ligger i sakens natur att yrkandet avstyrks av arbetsmarknadsutskottet.

Stockholm den 15 maj 1986

På arbetsmarknadsutskottets vägnar

Lars Ulander

Närvarande: Lars Ulander (s), Alf Wennerfors (m), Lahja Exner (s), Gustav Persson (s), Sten Östlund (s), Bo Nilsson (s), Charlotte Branting (fp), Sonja Rembo (m), Ingvar Karlsson i Bengtsfors (c), Mona Sahlin (s), Anders G Högmark (m), Sigge Godin (fp), Monica Öhman (s), Karl-Erik Persson (vpk) och Görel Thurdin (c).

Särskilt yttrande

Charlotte Branting (fp) och Sigge Godin (fp) anför:

Informations- och förhandlingsverksamheten i regeringskansliet har en betydande omfattning, men man kan, som konstitutionsutskottet har gjort i sitt granskningsarbete, ifrågasätta om insatserna i form av tid och resurser står i proportion till de uppnådda resultaten, detta oavsett om man ser verksamheten från arbetstagar- eller arbetsgivarsynpunkt.

Den nuvarande ordningen kan också kritiseras från den politiska demokratins synpunkt. Den innefattar att det i den politiska beslutsprocessen har förts in ett åläggande att förhandla med personalorganisationerna som ett moment i denna process. Förhandlingarna förs visserligen av ett ämbetsverk – tidigare statens förhandlingsråd och numera statens arbetsgivarverk – men under direkt medverkan av tjänstemän från regeringens kansli. Förhandlingarna kommer dessutom in i ett sent stadium av beslutsprocessen och rör sig därmed inte om några preliminära ståndpunkter utan om regeringens slutliga ställningstaganden.

Som påpekas i förevarande yttrande till finansutskottet har både konstitutionsutskottet och arbetsmarknadsutskottet i tidigare sammanhang förutskickat att det skall ske en omprövning av omfattningen och inriktningen av den hittillsvarande förhandlings- och informationsverksamheten i regeringskansliet. Regeringen uppdrog den 14 februari 1985 åt arbetsgivarverket att på statens vägnar ta upp förhandlingar med de berörda personalorganisationerna. Förhandlingarna skall syfta till nya kollektivavtal om medbestämmande vid beredningen av regeringsärendena.

Trots att det nu har gått drygt ett år sedan arbetsgivarverket fick sitt förhandlingsuppdrag har något resultat inte kunnat redovisas. I årets

budgetproposition (bilagan Gemensamma frågor) konstateras endast att förhandlingar har inletts. Med tanke på att såväl praktiska som principiella skäl talar för att den nuvarande förhandlings- och informationsverksamheten avskaffas eller i varje fall starkt reduceras kan en så långsam takt i handläggningen inte godtas. Vi har mot den bakgrunden begärt att arbetsmarknadsutskottet skall ta upp till beredning de i motion A742 liksom i motionerna A745 och A748 aktualiserade frågorna om medbestämmandelagen och dess tillämpning i regeringskansliet. Vi har därmed avsett att beredningen skulle leda till att riksdagen föreslås ta förnyade initiativ som påskyndar övergången till en ny ordning på detta område i kanslihuset. I denna handläggningsfråga har vi emellertid blivit överröstade av utskottets majoritet, som har föredragit att uppskjuta beredningen av ärendet till hösten.

Eftersom utskottsmajoritetens ställningstagande leder till att någon sakprövning av förhandlings- och informationsverksamheten i regeringskansliet nu inte kommer till stånd utan denna verksamhet fortgår tills vidare i oförändrad omfattning finns uppenbarligen inte förutsättningar att genomföra den anslagsminskning som motion A742 syftar till. Kostnadsfrågan kan emellertid aktualiseras på nytt i samband med kommande behandling i höst av medbestämmandefrågorna, och vi kommer självfallet att bevaka densamma i det sammanhanget.